

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ АГРОХОЛДИНГІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

*К.Б. Мельник, аспірантка**

Розглянуті фінансові аспекти функціонування агропромислових формувань в Україні та їх вплив на розвиток сільського господарства. Проаналізовано діючу систему оподаткування щодо вертикально-інтегрованих підприємств (агрохолдингів) та її вплив на ефективність виробничої діяльності. Виділені основні фінансові ресурси та джерела формування капіталу агрохолдингів.

Агрохолдинг, оподаткування, фінансове забезпечення, інвестування, бюджетне фінансування, фондова біржа, фінансові ресурси.

Протягом останніх років в аграрному секторі економіки України сталося суттєве скорочення кількості малих і середніх сільськогосподарських підприємств завдяки переходу їх під контроль вертикально та горизонтально-інтегрованих підприємств холдингового типу – агрохолдингів. Ці організаційні утворення досить стрімко розвиваються й нині їм належить важливе місце в агропромисловому виробництві країни.

Ситуація, що склалася на ринку продовольства, недостатньо дієвий регулятивний механізм, недосконалі земельні відносини, пов'язані з низьким попитом на сільськогосподарські угіддя, разом з їхньою доступністю, й стали основною передумовою становлення та розвитку агрохолдингів в Україні. Вони виробляють чималу частку сільськогосподарської продукції й збуджують неабиякий інтерес у науковців і практиків. Ефективність діяльності агрохолдингів, забезпечення високих темпів розвитку в ринкових умовах характеризується рівнем їх фінансового потенціалу. На сучасному етапі все більше зростають запити до обґрунтування системи управління та виробничої діяльності агрохолдингів та їх фінансових складових.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблеми процесів фінансового забезпечення агроформувань опікувалися провідні вітчизняні економісти та науковці: В. Андрійчук, О. Гудзь, М. Демяненко, С. Демяненко, П. Саблук, М. Кропивко, М. Пугачов, П. Лайко, Ю. Лупенко, О. Могильний, П. Стецюк, В. Ситник та ін.

Проте перспективи розвитку агрохолдингів, все ж потребують подальшого обґрунтування з позиції їх фінансового забезпечення. Стан розробки проблематики функціонування агрохолдингів, відображений в економічній літературі, не розкриває всіх питань, які постають перед сучасною економічною наукою щодо цього напряму досліджень. Зокрема, необхідно

* Науковий керівник – доктор економічних наук, професор А.Д. Діброва

зважати на фінансовий аспект управління агрохолдингами, а саме на проблеми фінансування, кредитування, інвестування та оподаткування [2, с.8]. Оскільки у діяльності агрохолдингів виявляються як позитивні, так і негативні чинники, то існує необхідність в аналізі та обґрунтуванні питань їх фінансового забезпечення.

Мета дослідження – аналіз фінансового механізму функціонування агрохолдингів в Україні та розробка пропозицій щодо його удосконалення в умовах глобалізації. Визначення основних напрямів фінансового забезпечення та його вплив на діяльність агроформувань.

1. Порівняння фінансових показників деяких агрохолдингів в Україні, тис.дол. США

Компанії	Фінансові показники	Роки			Зміни 2012/2010, %
		2010	2011	2012	
Авангард	Виручка (Дохід)	439700	553310	620306	41,07
	EBITDA	193500	245800	279770	53,89
	Чистий прибуток	184800	196300	228230	23,5
	Чистий борг	77800	80300	148240	90,54
Агротон	Виручка	57,253	99,738	88,001	53,7
	EBITDA	35,1	18,63	22,672	-35,4
	Чистий прибуток	15,985	270	8,194	-48,7
	Чистий борг	2,738	36,857	39,3	1335,35
Кернел		102050	189910	215740	
	Виручка	0	0	0	111,4
	EBITDA	190000	309600	322000	69,5
	Чистий прибуток	152000	226300	210782	38,67
Мрія	Чистий борг	290885	311604	615752	111,68
	Виручка	161,524	268,308	347,935	115,4
	EBITDA	в/д*	в/д	в/д	в/д
	Чистий прибуток	144,338	149,978	174,293	20,75
Астарта	Чистий борг	65,535	268,8	470,339	617,7
	Виручка	292,742	423,572	457,519	56,29
	EBITDA	133,397	146,805	112,369	-15,76
	Чистий прибуток	104,964	122,123	57,651	-45
Миронівський хлібопродукт	Чистий борг	146,274	254,626	321,052	119,49
			122900	140800	
	Виручка	944000	0	0	49,15
	EBITDA	325000	401000	468000	44
Індустріальна молочна компанія	Чистий прибуток	215000	259000	311000	44,65
	Чистий борг	658000	801000	в/д	-
	Виручка	34 820	29 084	75 249	116,1
	EBITDA	19 516	25 671	32 014	64,04
	Чистий прибуток	14 773	17 336	18 715	26,68
	Чистий борг	14 926	21 998	111 693	648,3

Джерело: складена автором на основі публічної інформації агрохолдингів
Умовні позначення: в/д* – відсутні дані

Виклад основного матеріалу. Фінансовий механізм агрохолдингів особливо затребуваний в сучасних економічних умовах, коли необхідна

оперативна мобілізація фінансових ресурсів, їх ефективний перерозподіл у ключові сфери виробництва. З погляду теорії фінансів, об'єднання підприємств і фінансових інститутів дає змогу завдяки спрощеним схемам взаємин і залучення додаткових засобів забезпечити ефект фінансового важеля і оптимізувати структуру капіталу.

Тривала криза аграрної сфери є однією з причин створення агрохолдингових структур, фінансовий механізм яких здатний забезпечити навіть в умовах нестачі вільних фінансових ресурсів розвиток аграрного сектору економіки, спрямований на інтеграційне зростання і створення великотоварних підприємств. Інтеграція сприяє збільшенню активів, розширенню масштабів діяльності, підвищенню технологічного рівня виробництва, оптимізації бази оподаткування, досягати податкових, кредитних і інших пільг. Ефект фінансової синергії більшою мірою має фінансовий механізм вертикально-інтегрованих структур [5].

Сучасна практика фінансового забезпечення агрохолдингів лише підтверджує складний і неоднозначний характер процесів його розвитку.

Досліджуючи основні фінансові показники агрохолдингів, можна зауважити, що фінансовий механізм вертикально-інтегрованих структур є досить ефективним та сприяє до максимізації прибутків компаній.

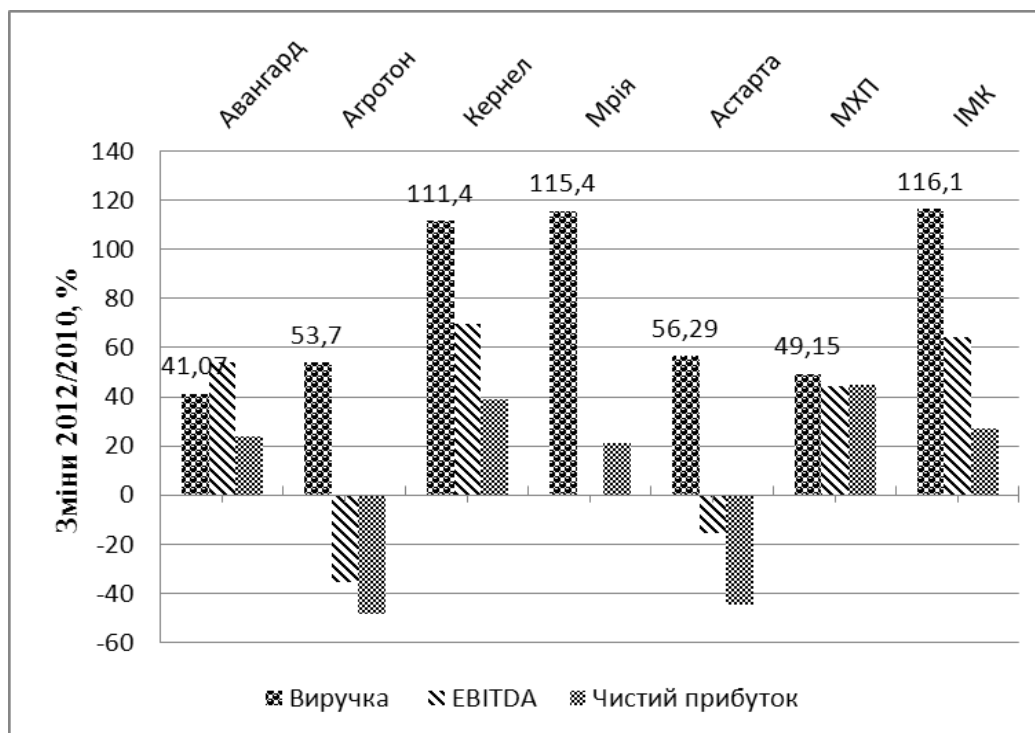

Рис. 1. Зміни фінансових показників деяких агрохолдингів, 2010 – 2012 рр.

Джерело: розраховано автором за даними опублікованих річних звітів компаній

Власний капітал агрохолдингів формується, переважно, вкладками своїх засновників. З табл. 2 випливає, що найбільші агрохолдинги зареєстровані в офшорних зонах, або у тих країнах, де набагато простіше процедури започаткування та ведення бізнесу.

2. Країни реєстрації агрохолдингів України

Компанія	Країна реєстрації
Авангард	Кіпр
Агроженерасйон	Франція
Агротон	Кіпр
Астарта	Нідерланди
Кернел	Люксембург
Ландком	Велика Британія
Миронівський хлібопродукт	Люксембург
Мрія Агро	Кіпр
Сінтал	Кіпр
Трігон Агрі	Данія
Укрзернопродукт	Австрія
Укрпродукт	Велика Британія

Джерело: [1]

Проведений аналіз свідчить, що більшість агрохолдингів України зареєстровані на Кіпрі в офшорній зоні Нікосія. Вибір цієї зони спеціальної юрисдикції не є випадковим, оскільки, по-перше, Україна є правонаступницею Угоди між урядами СРСР і Кіпру про уникнення подвійного оподаткування доходів і майна від 29.10.1982 р., згідно з якою дивіденди, доходи і роялті оподатковуються за нульовою ставкою. По-друге, Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1.02.2006 р. № 44-р були внесені зміни до Розпорядження "Про перелік офшорних зон" (від 24.02.2003 р. № 77) про виключення з переліку офшорних зон Кіпру, що зараз не дає змоги впроваджувати спеціальні правила оподаткування, передбачені ст. 161 Податкового кодексу України. Офшорна юрисдикція дає змогу холдинговим структурам застосовувати низку легальних і напівлегальних схем обороту товарів і коштів [3, с.90].

Офшорні зони дають змогу уникати сплати податків на прибуток та сприяють вивезенню капіталу, проте основний негатив для України, як держави, полягає в тому, що ці компанії торгують своїми активами в обхід українського законодавства. Наприклад, люксембурзька компанія «Кернел» придбала кілька кіпрських компаній, що контролювали українську компанію «Олсідс», але при цьому держава не отримала жодної гривні податкових надходжень до бюджету.

До цього часу від оподаткування звільнялися будь-які доходи, які поставали на території України або Кіпру, які переводилися з однієї країни в іншу, за винятком деяких випадків оподаткування фізичних осіб та доходів постійних представництв. Проте 24 липня 2013 р. Президент України підписав закон "Про ратифікацію Конвенції між Урядом України і Урядом Республіки Кіпр про уникнення подвійного оподаткування та запобігання податковим ухиленням стосовно податків на доходи та Протоколу до неї" від 04.07.2013 р. № 412-VII. Згідно з ним передбачається введення для дивідендів, сплачуваних вітчизняними компаніями на користь своїх кіпрських засновників, загальної ставки у 15 %, яку може бути знижено до 5 %, якщо отримувач є власником не менш ніж 20 % компанії або якщо він

інвестував у неї не менше 100 тис євро. Прибуток від підприємницької діяльності оподатковується тільки в країні, в якій здійснюється така діяльність. Також, зазначимо, що депутати Кіпру схвалили підвищення податку на компанії з 10 % до 12,5 % [8].

Чимала частина державної підтримки сільськогосподарських підприємств та фермерських господарств здійснювалася через податкові пільги: фіксований сільськогосподарський податок (ФСП) і пільговий механізм сплати податку на додану вартість (ПДВ). Унаслідок дії ФСП щороку з державного бюджету Пенсійному фонду компенсувалася різниця між сумою, яку він мав би отримати на загальних підставах, і фактично сплаченою за спеціальними ставками збору на обов'язкове пенсійне страхування. Ці виплати в середньому становили 10 –15 % від загального обсягу бюджетної підтримки, що здійснювалася через Мінагрополітики. В сукупності, за оцінками фахівців, це забезпечувало аграрним підприємствам податкове навантаження в 3 рази нижче, ніж в інших галузях української економіки. Більш справедливим було б непряму фінансову підтримку держави спрямовувати на малий та середній агробізнес.

Через механізм сплати ПДВ сільськогосподарські підприємства і фермерські господарства отримували компенсації від переробних підприємств за продане їм молоко і м'ясо у розмірі сум ПДВ, що мали б бути сплачені до державного бюджету. Також різницю сплаченого та отриманого від продажу продукції ПДВ, що фіксувалася на окремому рахунку, можна було використати для придбання матеріально-технічних ресурсів (щороку ця сума становила понад 1,5 млрд грн). Сума акумульованого ПДВ для придбання ресурсів зростає з 2,6 млрд грн у 2008 р. до 7,7 млрд грн у 2009 та 8 млрд грн у 2010р. [9, с.11].

Існує і інша проблема, пов'язана з оподаткуванням агрохолдингів. Місцеві бюджети не отримують податків від їх діяльності, бо, здебільшого, вони сплачуються за місцем перебування їх центральних офісів, тобто у великих містах, також великі агрокорпорації не виконують одну з основних місій – створення нових робочих місць у сільській місцевості і розвиток цих територій.

З огляду на ці обставини доцільно в період організації таких формувань укладати угоди між зацікавленими сторонами, тобто між материнською компанією, дочірніми сільськогосподарськими підприємствами і територіальними органами влади, які б закріплювали рівну економічну вигоду від спільного виробництва, обумовлювали відповідальність сторін, можливість контролю адміністрації за ефективним використанням природних та виробничих ресурсів, дотриманням екологічних норм, зобов'язували агрохолдинги брати участь у розвитку соціальної сфери села [1, с.45].

Потужним зовнішнім джерелом формування фінансових ресурсів є державна фінансова підтримка, незважаючи на обмеженість обсягів та проблемність доступу до неї.

Агрохолдинги мають більші можливості щодо отримання прямої державної підтримки, хоча в умовах дефіциту бюджетних ресурсів більше потребують пільг та дотацій малі та середні агропідприємства. Інтегрована

структура холдингового типу користується всіма формами державної підтримки сільського господарства. У зв'язку з цим вважаємо доцільним переглянути порядок розподілу коштів з державного бюджету на підтримку галузі із внесенням відповідних змін до Закону «Про державну підтримку сільського господарства України» [1, с.46].

3. Обсяг державної підтримки, отриманої деякими агрохолдингами протягом 2008 – 2010 років

Підприємства	Отримано коштів державної підтримки, разом, млн грн			У тому числі завдяки механізму повернення ПДВ, млн грн		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010
ПАТ «Агротон»	23,5	35,4	28,4	2,1	28,4	25,9
ТОВ «Фірма «Астра-Київ»	86,4	74,9	50,5	21,1	60,1	в/д
ПАТ «Миронівський хлібопродукт»	567,1	528,3	651,2	312,5	511,1	636,6
ТОВ «ГК «Мрія Агро»	57,5	126,2	106,6	47,0	125,0	62,3
ТОВ «Укрзернопром Агро»	9,7	16,8	18,5	4,5	15,8	18,5
ПАТ «Індустріальна молочна компанія»	13,3	15,0	28,0	0,0	11,4	23,8
ТОВ «Агрохолдинг Авангард»	205,8	169,3	312,8	0,0	95,8	173,9
Разом по групі підприємств	963,3	966,0	1195,9	387,2	847,2	941,0
Разом у с-г. підприємствах України	5306,7	2775,2	4608,1	2284,3	2108,3	3292,1

Джерело: [9, с.20]

Формування прозорої контрольованої фінансово-кредитної системи скоротить шлях бюджетних асигнувань до конкретного товаровиробника. Наявність численних посередницьких фінансових структур ускладнює державний контроль за цільовим використанням бюджетних коштів.

Перевагою фінансового механізму агрохолдингу є можливість головної компанії перерозподіляти ресурси, змінювати напрям фінансових потоків, здійснювати інвестиційні проекти у своїй корпорації переважно завдяки власним джерелам фінансування. При їх нестачі холдинг залучає сторонні фінансові ресурси зі сторони, оскільки є платоспроможним і фінансово стійким [5].

Наявність власних фінансових ресурсів є вагомим аргументом у взаємовідносинах агрохолдингів з кредиторами та інвесторами. Тому, досить потужним зовнішнім джерелом фінансування діяльності українських агрохолдингів є емісія цінних паперів. Близько десяти українських агрохолдингів розміщують свої акції та облігації на міжнародних фондових біржах – Лондонській, Франкфуртській і Варшавській, використовуючи такі два інструменти як первинне публічне розміщення акцій (IPO – Initial Public Offering) та депозитарні розписки, які дають змогу отримати конкурентні переваги, підвищити ринкову вартість своїх підприємств.

4. Залучення інвестицій найбільшими агрохолдингами України

Компанія	Біржа, на якій розміщені акції	Залучені інвестиції через біржі
Укрлендфармінг	"Авангард" - котирується в Лондоні, "Ленд Вест Компані" Kremney Public Co включено до лістингу Франкфуртської біржі	Продавши 23 % акцій, «Авангард» залучив 188 млн дол (загальна капіталізація – 938 млн дол)
Миронівський хлібопродукт	Лондонська фондова біржа	«Миронівський хлібопродукт», який продав 22,32 % акцій, виручив 371 млн дол (загальна капіталізація – 1,662 млрд дол)
Кернел (Kernel Holding S.A.)	Варшавська фондова біржа	Продавши 33 % акцій, «Кернел» одержав 218 млн дол (загальна капіталізація – 661 млн дол)
Мрія Агрохолдинг	Франкфуртська фондова біржа	Продавши 20 % акцій, Агрохолдинг Мрія залучив – 310 млн дол
«Астарта-Київ»	Варшавська фондова біржа	Продавши 20 % акцій, компанія «Астарта» отримала 30 млн дол (загальна капіталізація – 158 млн дол)
Агротон	Варшавська фондова біржа (26,2 %), Франкфуртська фондова біржа (25 %)	За 26 % проданих акцій, «Агротон» одержав 54 млн дол (загальна капіталізація – 207 млн дол)
Група компаній Milkiland	Варшавська фондова біржа	Продавши 22 % акцій, компанія отримала 98 млн дол (загальна капіталізація – 438 млн дол)
Українські аграрні інвестиції	Готується до IPO* на Варшавській біржі	Акціонери визначають найвдаліший час для виходу на біржу та потенційну оцінку компанії

Джерело: [6]

*IPO (англ. Initial Public Offering) – первинна публічна пропозиція – перший публічний продаж акцій приватної компанії, в тому числі у формі продажу депозитарних розписок на акції.

У ході здійснення IPO підприємство підноситься на новий ступінь свого розвитку, що дає змогу підвищити рівень його корпоративного управління, зробити собі рекламу серед широкого кола інвесторів, збільшити рівень капіталізації, ринкову вартість підприємства, якісно будувати свій агробізнес [1, с.46].

Ринкова вартість публічних агрохолдингів, що працюють в Україні, зростає і станом на початок квітня 2012 року оцінюється у 6,3 мільярдів доларів. За даними асоціації "Український клуб аграрного бізнесу", цей показник на 10 % менше за показник початку вересня 2011 року (7,02 млрд дол). Однак у той же час, за останні чотири місяці їх капіталізація зросла на 26 %, що свідчить про поліпшення ситуації на ринку цінних паперів аграрних компаній.

Похідною виходу на зарубіжні фондові біржі є відкриття доступу до кредитних ресурсів зарубіжних банків, вартість (плата за користування) яких у 2,0–2,5 рази нижча ніж українських банків. У цьому контексті варто зауважити, що й українські банки видавали кредити агрохолдингам на значно привабливіших умовах порівняно з іншими сільськогосподарськими підприємствами. Спрощується доступ агрохолдингів до пільгових кредитів та дотацій, залучення приватних інвестицій. Агropідприємства, які входять до агрохолдингів, при залученні кредитів для придбання засобів виробництва використовують забезпечення з боку материнської компанії, яке стає заставою для сільського господарства.

Як альтернативний крок залучення фінансових ресурсів, більшість агрохолдингів вибрали вихід на ринок єврооблігацій, співпрацю з Європейським банком реконструкції та розвитку та іншими міжнародними фінансовими компаніями. Сталися процеси поглинання та злиття компаній, завдяки чому збільшилися земельні банки інтеграційних аграрних формувань (земельні активи, придбані на основі оренди) та виробничі і переробні потужності, тобто відбувалася реструктуризація сільськогосподарських підприємств і концентрація аграрно-промислового виробництва [4, с.123].

Відмінною рисою фінансового механізму агрохолдингів має стати залучення зовнішніх фінансових ресурсів завдяки експортним операціям. Сукупний фінансовий ефект від розвитку експорту сільськогосподарської продукції (зерна, соняшнику і ін.) має бути метою не тільки для самих агрохолдингів, але і для економіки регіону загалом. Це можливо лише при правовому, організаційному, науковому, інформаційному і економічному сприянні держави. Його оптимальною формою може стати обласна цільова програма. Вона дасть змогу скоординувати всі дії, об'єднати обмежені ресурси і сторонніх інвесторів, сконцентрувати їх на найпріоритетніших напрямках, забезпечити прозорість використання фінансових коштів і пов'язати їх з конкретними кінцевими результатами. Звичайно створення таких агрохолдингів може призвести до надмірної консолідації земельних ресурсів, зробити значну кількість селян безземельними. Щоб цього не сталося необхідно вдатися до таких інституціональних змін у сфері землекористування: створення правової бази для ринкового обороту земель сільськогосподарського призначення, регульованого державою; розширення використання інституту оренди землі, зокрема довгострокової; завершення в основному реформування неплатоспроможних сільськогосподарських організацій; сприяння укрупненню селянських (фермерських) господарств [5].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Агрохолдинги, використовуючи свої переваги, будь-якою ціною максимізують прибутки своїх власників, але прикладають мінімум зусиль для задоволення потреб сільського населення.

Розвиток агрохолдингів позитивно впливатиме на стан економіка країни та галузі, при цьому активно використовуючи свої переваги у залученні зовнішніх фінансових ресурсів. Проте вони не повинні отримувати такі ж пільги, як інші агropідприємства. Удосконалюючи фінансову підтримку

держава має забезпечити баланс інтересів всіх організаційно-господарських форм на селі і надавати пріоритет у створенні пільгових режимів малим та середнім формам, які більш органічно поєднуються із сільською місцевістю [1, с. 49].

Проведений аналіз діяльності агрохолдингів свідчить, що форма вертикальної інтеграції структурних підрозділів має безперечні переваги перед іншими сільськогосподарськими підприємствами, вона є більш вдалою та ефективнішою. Це досягається завдяки кращій фондооснащеності виробництва. Наявність вільних коштів дає змогу інвестувати в інноваційні технології та розширювати виробництво. За власними виробничими потужностями, агрохолдинги мають змогу створювати замкнений цикл виробництва, що сприятиме зменшенню виробничих затрат, собівартості продукції, ціни, а у майбутньому завдяки цьому підвищити свої конкурентні переваги на ринку.

Отже, за для раціонального та високоефективного використання сільськогосподарських земель агрохолдингами, необхідно втілювати конструктивну аграрну політику щодо розвитку сільського господарства, удосконалити земельне законодавство та відносини власності на землю й контролю за її використанням, встановити норми штрафних санкцій за невикористання або неналежне використання земель, регулювати експортно-імпорتنу діяльність агрохолдингів та урівноважувати сплату податків до місцевих бюджетів. Безперечно, важливим чинником, також є захист національного товаровиробника, поліпшення системи кредитування підприємств в аграрній сфері, та розробка цільових програм державної підтримки малого і середнього бізнесу на селі.

Список літератури

1. Борщ А.Г. Фінансові аспекти організації діяльності вітчизняних агрохолдингів / А.Г.Борщ // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету. Серія: економічні науки. – 2012. – № 2(18). – 1. – С. 42–49.
2. Гудзь О. Є. Сучасний вимір фінансового забезпечення виробничої діяльності агроформувань / О. Є. Гудзь. // Облік і фінанси АПК : наук.-вироб. журн. – 2009. – № 2. – С. 8 – 12.
3. Гуторов А. О. Корпоратизація сільського господарства в Україні / А. О. Гуторов // Економіка і прогнозування. – 2012. – № 4. – С. 82 – 92.
4. Зеліско І.М. Гармонізація фінансового механізму інтеграційних аграрних формувань / І.М. Зеліско // Економіка АПК. – 2011. - №5. – с. 121-124
5. Нірода Д.С. Регіональні проблеми фінансово-кредитного забезпечення раціонального землекористування / Д.С. Нірода [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.eibbook.com/book_302_page_1.
6. Сколотяний Ю. Найбільш стратегічний ресурс/ Ю. Сколотяний// Дзеркало тижня. Україна. – 2011. – № 27.
7. Стецюк П.А. Передумови та можливості розвитку інтегрованих агроформувань: фінансовий аспект / П.А. Стецюк // Вісник Харк. нац. техн. ун-ту сільського господарства: Економічні науки. – 2010. – Вип. 99.
8. Президент підписав Закон про ратифікацію Конвенції з Кіпром /Газета «Інтерективна бухгалтерія» №57 (66), 24 липня 2013 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.interbuh.com.ua/ua/documents/onenews/5726>.

9. Українська модель аграрного розвитку та її соціоекономічна переорієнтація: наук. доп./О.М.Бородіна, В.М.Геєць, А.О. Гудоров та ін.; за ред. В.М. Гейця, О.М. Бородіної, І.В. Прокопи; НАН України, Ін-т екон. та прогнозів. – К., 2012. – 56 с.

Рассмотрены финансовые аспекты функционирования агропромышленных формирований в Украине и их влияние на развитие сельского хозяйства. Проанализирована действующая система налогообложения вертикально-интегрированных предприятий (агрохолдингов) и ее влияние на эффективность производственной деятельности. Выделены основные финансовые ресурсы и источники формирования капитала агрохолдингов.

Агрохолдинг, налогообложения, финансовое обеспечение, инвестирование, бюджетное финансирование, фондовая биржа, финансовые ресурсы.

The article deals with the financial aspects of agro-industrial groups in Ukraine and their impact on the development of agriculture. Analysis of the current system of taxation of vertically integrated companies (agricultural holdings) and its impact on the efficiency of production. The basic financial resources and sources of capital holdings.

Agricultural holding, tax, financial security, investment, financing, stock exchange, financial resources.